

LLIÇÓ 4. LA REGULACIÓ PÚBLICA: EL PAPER DE L'ESTAT

“Sota el capitalisme, l'home explota al'home. Sota el comunisme, és just a l'inrevés”
John Kenneth Galbraith

4.1 La intervenció de l'Estat. Mecanismes

L'Estat intervé en l'economia per realitzar tres funcions: *assignació* de béns i serveis, *distribució* de la renda i la riquesa i *estabilització* macroeconòmica de l'economia.

La funció d'assignació

La intervenció del sector públic com a proveïdor de béns i serveis es justifica pel que s'anomena *fallades del mercat*, és a dir, béns que per diversos motius no són proporcionats pel mercat, o que ho són però en quantitats diferents a les que la societat demanda. Aquesta situació es dona respecte a:

- Béns públics (purs)
- Externalitats (positives o negatives)
- Béns preferents i condemnables
- Monopolis naturals.

Els *béns públics purs* són béns de consum no rival i de no exclusió. No rival implica que el consum d'una persona no redueix la capacitat de consumir dels altres. Així, un cop es dona el servei, el cost d'afegir nous consumidors és nul. No exclusió implica que no es pot evitar que algú consumeixi. El problema dels béns públics purs és que ningú vol assumir el cost, ja que només pagaria el primer usuari (qui demandés el servei primer). Ex: enllumenat públic, far, policia, justícia, exèrcit, parcs públics, etc. Així, en el cas de béns públics purs cal provisió pública.

L'existència d'*externalitats* implica que en la producció o consum d'un bé s'altera el benestar d'individus que no són els productors o consumidors, sense que aquesta alteració es repercuteixi en el preu. Aquestes poden ser positives (transport públic que redueix la congestió i la contaminació o vacunes que redueixen les epidèmies), i negatives (indústries contaminants, pesca excessiva, etc.) En aquestes situacions el mercat és ineficient en l'assignació de recursos perquè el sistema de formació de preus no considera els costos socials provocats per les externalitats negatives ni els beneficis generats en el cas de les externalitats positives. La solució pot ser de mercat (mitjançant negociacions sobre drets però que són difícils d'aplicar). La solució pot ser de mercat (mitjançant negociacions sobre drets però que són difícils d'aplicar) o mitjançant la intervenció pública. Aquesta intervenció pot ser:

- En externalitats positives: provisió pública (educació i sanitat públiques¹); subvencionar la producció per reduir el cost i augmentar el consum (ajuts a l'adquisició de vivenda, transports públics subvencionats, concerts educatius i sanitaris); oferir exempcions fiscals per fomentar la seva producció o consum (benzina sense plom, donacions culturals).
- En externalitats negatives: regulació que impliqui obligació, prohibició, sanció o restricció (quotes de pesca, obligació d'instal·lar depuradores o d'utilitzar un determinat tipus de carburant); impostos que augmentin el cost i redueixin la demanda (carburants); sistemes de pseudo-mercat(quotes transferibles per contaminar l'atmosfera).

Respecte a la darrera, recentment s'ha realitzat una política innovadora en l'àmbit de la Unió Europea per a reduir la contaminació de la indústria, seguint el Protocol de Kioto.² Es tracta de donar "drets" de contaminació als diferents països membres (Espanya pot incrementar un 15% les seves emissions de 1990 durant el període 2008-2012) que han de disminuir en el temps. Aquests drets es reparteixen per sectors (a Espanya, sector elèctric: 24%; Transport per carretera: 23%; Indústria: 16,5%; Agricultura: 10,5%, etc.). Dins de cada sector es reparteixen per empreses. Les empreses que contaminen per sobre del que poden hauran de comprar "drets" de contaminació. Les empreses que contaminin menys del que poden podran vendre "drets" de contaminació. Teòricament, la idea de crear mercats per dirimir drets de propietat sorgeix amb Coase³, mitjançant el que s'ha denominat *l'anàlisi econòmica del Dret*.

Amb el *béns preferents* el mercat pot subministrar una quantitat òptima (demandada) però el govern estimula la seva provisió seguint el desig de la societat (ex: cultura, neteja urbana, reciclatge). En el cas dels *béns condemnables* l'efecte és el contrari, el govern vol desincentivar el seu consum (ex: tabac, alcohol, drogues, etc.). Les intervencions públiques seran similars a les descrites per a les externalitats.

Finalment, es considera una fallada de mercat l'existència de monopolis naturals, és a dir, la manca de competència. En monopoli, el productor pot limitar la quantitat i augmentar el preu per maximitzar el benefici, essent la producció menor i el preu major al resultat de lliure competència (veure lliçó 7). Monopolis naturals són monopolis sorgits "naturalment", és a dir, situacions de mercat en les que només pot existir un monopoli. Es tracta de mercats que requereixen una gran inversió inicial i una escala operativa molt

¹ Els exemples poden estar en una o altra categoria en funció de com s'implantin en cada cas. Per exemple, l'educació pot ser provisió pública o subvenció a la provisió privada.

² Protocol de Kioto: http://es.wikipedia.org/wiki/Protocolo_de_Kioto_sobre_el_cambio_clim%C3%A1tico

³ Ronald Coase: http://es.wikipedia.org/wiki/Ronald_Coase

elevada per assolir uns rendiments òptims d'escala, de manera que només pot subsistir una empresa (p.e. serveis de subministrament d'aigua, gas, electricitat, telèfon, ferrocarrils, metro, etc.).⁴ L'Estat intervindrà per evitar els abusos del monopoli sobre els consumidors de diferents maneres:

- Propietat pública del monopoli per actuar sota criteris socials (no només econòmics) i beneficiar als consumidors (ciudadans).
- Regulació de les condicions de mercat (limitació en les tarifes o preus, autorització prèvia de les tarifes, etc.), perquè els consumidors no surtin perjudicats.
- Foment de la competència (si el monopoli deixa de ser natural).

La funció de distribució

No existeix un acord unànime sobre quin ha d'ésser el paper de l'Estat com a distribuïdor o redistribuïdor⁵ de renda. Com que el criteri d'equitat es basa⁶ en judicis de valor, existeix una àmplia gamma de concepcions sobre la justícia distributiva, tals com les aportacions de Hobbes⁷, Locke⁸, Bentham⁹, Pareto¹⁰ i Rawls¹¹, entre d'altres. Des del punt de vista econòmic, els instruments de distribució de renda són fiscals i no fiscals:

- Fiscals:

- *Impostos directes*: impost progressiu sobre la renda, gravant més als de major nivell de renda de manera que facin un esforç fiscal més gran. Impost sobre el patrimoni.¹²
- *Impostos sobre successions i donacions* (ex. herència).
- *Despesa en transferències* (pensions de jubilació, invalidesa, etc.), i despeses socials (sanitat, educació, habitatge, etc.)¹³

⁴ Actualment es considera que els monopolis "naturals" han anat disminuint i la seva existència es deu a altres motius (veure lliçó 7).

⁵ Una política distributiva és aquella que s'aplica abans de començar el procés de producció (per exemple fixar un preu mínim d'algun article o un salari mínim). Una política redistributiva és aquella que s'aplica després de realitzar-se el procés de producció (per exemple un impost sobre la renda que treu recursos als individus després d'haver-se guanyat el salari treballant). Com que la majoria de polítiques d'aquest tipus són a posteriori, s'acostuma a parlar de la funció de redistribució.

⁶ Cal igualar la renda de tots els individus? Cal millorar la renda dels que estan pitjor? Cal igualar la dotació de recursos abans d'entrar al mercat laboral (salut i educació)? El concepte de justícia varia per a cadascú.

⁷ Thomas Hobbes: http://es.wikipedia.org/wiki/Thomas_Hobbes

⁸ John Locke: http://es.wikipedia.org/wiki/John_Locke

⁹ Jeremy Bentham: http://es.wikipedia.org/wiki/Jeremy_Bentham

¹⁰ Vilfredo Pareto: http://es.wikipedia.org/wiki/Vilfredo_Pareto

¹¹ John Rawls: http://es.wikipedia.org/wiki/John_Rawls

¹² Amb els impostos indirectes (tipus IVA), encara que qui més consumeix més paga (en termes absoluts), els individus suporten un mateix esforç fiscal en termes relatius (tothom paga el mateix tipus impositiu) i, en conseqüència, no es consideren impostos redistributius.

- No fiscals: polítiques de rendes, com la fixació d'un salari mínim, el suport dels preus agrícoles, etc.

Així mateix, cal considerar la relació igualtat-creixement econòmic. Les primeres contribucions econòmiques parlen de que la desigualtat econòmica afavoreix el creixement econòmic (Kaldor)¹⁴. L'argument fa referència a que l'existència de grups de renda alta afavoreix la taxa d'estalvi i, en conseqüència, la taxa d'inversió i de creixement econòmic. Ara bé, l'evidència empírica existent, molt majoritàriament, assegura que la desigualtat no afavoreix el creixement econòmic sinó que el perjudica. Aquests estudis acostumen a mesurar l'impacte d'un indicador o índex de desigualtat sobre el creixement de la renda per càpita en un període determinat.¹⁵ Així, les trajectòries econòmiques dispars de la majoria d'economies del sud-est asiàtic i llatinoamèrica (en favor de les primeres) s'expliquen, entre d'altres motius, als significativament menors nivells de desigualtat a les economies asiàtiques.

La funció estabilitzadora

La funció d'estabilització de l'economia té com a objectiu mantenir un quadre macroeconòmic estable (inflació, atur i balança de pagaments) estable que permeti el creixement econòmic sostingut. Per a desenvolupar aquesta funció el govern utilitza uns instruments: política fiscal (impostos i despeses públiques) i política monetària (control del diner i el tipus d'interès), a més de polítiques estructurals (regulacions, etc.). Actualment es pot incloure com a objectiu el nivell de dèficit i de deute públic. D'aquesta manera, dos instruments es converteixen a l'hora en objectius.

La *política fiscal* es desenvolupa mitjançant el pressupost públic: ingressos i despeses (que generen dèficit o superàvit pressupostari). Els impostos treuen recursos de les economies domèstiques i de les empreses (redueixen la demanda agregada). Per contra, amb aquests recursos l'Estat pot fomentar la demanda agregada (i el creixement econòmic) mitjançant el consum públic i, sobretot, la inversió pública.

La *política monetària* es desenvolupa mitjançant el control de la quantitat de diner en circulació i el tipus d'interès (actualment sobretot aquesta segona). El govern pot frenar (estimar) el creixement econòmic si redueix (augmenta) l'oferta de diner o augmenta (redueix) el tipus d'interès, ja que aquestes variables incideixen sobre la demanda agregada (consum i inversió), reduint-la (augmentant-la). També cal considerar la política del tipus de canvi (davant economies fora de la zona euro). Al cas espanyol, la política monetària ja

¹³ El fet d'existir aquest tipus de despesa no implica que sigui redistributiva (dels més rics als de menor nivell de riquesa). La redistribució depèn del disseny dels programes de despesa (i de la lluita contra el frau).

¹⁴ Nicholas Kaldor: http://en.wikipedia.org/wiki/Nicholas_Kaldor

¹⁵ Veure Fernández-Albertos, J. I. Manzano, D. (2010): Democracia, instituciones y política económica. Madrid: Alianza Editorial.

no la realitza el govern sinó el Banc Central Europeu (BCE). Per tant, la política fiscal ha de tenir en compte el que farà el BCE.

Les *polítiques estructurals* poden ser: polítiques de rendes, reconversions industrials, reformes laborals, etc. Es pretén incidir sobre els preus i salaris per controlar la inflació (assegurar un control de preus de béns bàsics pels consumidors) i garantir uns nivells mínims de renda als treballadors. La política de rendes sol ser pactada entre sindicats i empresaris amb el recolzament del Govern.

Les polítiques que fomenten el creixement econòmic, i actuen positivament sobre l'ocupació, incideixen negativament sobre la inflació i l'equilibri exterior. Aquí radica la dificultat de la política d'estabilització: en general, quan dos objectius milloren altres dos empitjoren. *Cal combinar polítiques per poder mantenir en equilibri els quatre objectius macroeconòmics assenyalats* (per exemple, polítiques que vagin frenant (denominades *stop*) i accelerant (*go*) l'economia segons convingui.

Exemples de política macroeconòmica

1. Objectiu: augmentar el creixement i reduir l'atur

- *Política fiscal:* podem reduir els impostos i/o augmentar la despesa pública. En ambdós casos, els agents (privats en el primer cas i públics en el segon) tindran més recursos i augmentarà la demanda agregada, elevant l'ocupació i l'activitat econòmica.
- *Política monetària:* reduïm el tipus d'interès, de manera que els agents privats poden endeutar-se a menor cost. Això estimula el crèdit i, en conseqüència la demanda agregada (consum i inversió), reduint l'atur generant creixement econòmic. També es pot devaluar l'euro per estimular les exportacions amb països fora de la Eurozona.

El problema és que les polítiques descrites també augmenten la inflació i el dèficit exterior.

2. Objectiu: reduir la inflació i el dèficit exterior

- *Política fiscal:* augmentar els impostos i/o reduir la despesa pública. En ambdós casos, els agents (privats en el primer cas i públics en el segon) tindran menys recursos i es reduirà la demanda agregada, disminuint tant la inflació (augment de preus vinculat al consum) com el dèficit comercial (es compra menys a fora perquè hi ha menys diners).
- *Política monetària:* augmentem el tipus d'interès, de manera que als agents privats els hi costa més endeutar-se. Això frena el crèdit i, en conseqüència la demanda agregada (consum i inversió), reduint la inflació i el dèficit exterior. També es pot revaluar l'euro per frenar les importacions de països fora de la Eurozona.

El problema és que les polítiques descrites també augmenten l'atur i redueixen el creixement econòmic.

Per tant, els governs han d'anar usant els instruments per assolir els objectius. Per exemple, fixen un objectiu de creixement econòmic del 3%, de reducció de l'atur del 2% i nivell d'inflació del 2% (aquesta darrera l'estableix el Banc Central Europeu). Per assolir aquests objectius decideix augmentar la despesa pública un 2,5%, abaixar els impostos un 1% (polítiques *go*) sabent que el Banc Central Europeu pujarà el tipus d'interès al 3% (política *stop*).

El creixement del sector públic

Existeixen diverses teories sobre el perquè, als països occidentals més avançats, ha anat augmentant la participació del sector públic (si més no fins a les dates més recents). Breument, en recollim algunes:

- *Llei de Wagner*:¹⁶ teoria del segle XIX basada en l'observació del cas alemany. Les societats més complexes reclamen una major intervenció del sector públic: béns públics, correcció d'externalitats, etc.. El creixement de la renda estimula la despesa pública en serveis (com l'educació, la sanitat, etc.), que tenen una demanda elàstica (augmenta més la demanda que la renda).
- *Efecte preus relatius* (Baumol)¹⁷: el sector públic creix en serveis, que tenen una menor productivitat. Com que els salaris augmenten de manera similar a tots els sectors, s'augmenta la despesa pública. A més, increment del cost tecnològic (ex: sanitat). Al respecte, l'envelliment de la població genera preocupació en la pressió que la despesa sanitària pot tenir sobre la despesa pública.
- *Redistribució de la renda i cicle electoral* (Downs): la competència entre partits impulsa la despesa pública, sobretot en períodes preelectorals.
- *Ideologia del partit dominant* (Cameron): malgrat la creença de que quan manen els partits d'esquerra augmenta la despesa més que quan ho fan els partits de dretes, empíricament no s'observen nivells de despesa significativament diferents sinó que les diferències s'associen al tipus de despesa. Així, els governs d'esquerra acostumen a gastar més en la provisió de béns i serveis públics (sense contar la despesa militar) que els governs ubicats ideològicament a la dreta.
- *Grups d'interès* (Buchanan i Tullock): els grups de pressió aconsegueixen despesa pública per afavorir-los.

¹⁶ Adolf Wagner: http://es.wikipedia.org/wiki/Adolph_Wagner

¹⁷ William Baumol: http://en.wikipedia.org/wiki/William_Baumol

- *Il·lusió fiscal* (Buchanan i Wagner): la complexitat del sistema tributari (no sabem quant paguem), el canvi de la temporalitat de pagament del deute (una despesa finançada amb deute fa que el resultat de la despesa s'observi "avui" però que es pagui "demà"), i la fiscalitat indirecta (ex: IVA) redueixen el cost de percepció de la despesa pública.
- *Teoria de la burocràcia* (Niskanen)¹⁸: quant més sector públic hi ha més creix la pressió per a que augmenti. D'una banda perquè els buròcrates (funcionaris) pressionen per maximitzar el pressupost (efecte intern); d'altra, el propi creixement del sector públic dona més vots als qui proposen un creixement del sector públic (efecte extern).
- *Homogeneïtat ètnica* (Alesina, Glaeser, Sacerdote)¹⁹: l'homogeneïtat ètnica afavoreix majors nivells de despesa social, ja que la redistribució és menys atractiva políticament quant més es beneficiïn d'ella grups ètnics diferents dels que contribueixen a la redistribució. Aquest és un dels elements citats per la manca d'un Estat del benestar "europeu" als Estats Units.

Com s'ha indicat anteriorment, aquestes teories han intentat explicar el creixement del Sector Públic, fort des de principis del segle XX, però que és un fenomen en retrocés des de finals del mateix segle.

Val a dir que en estats descentralitzats es discuteix sobre si aquesta estructura fa que augmenti més la despesa pública que en estats centralitzats. Al respecte, en estats descentralitzats, quan un nivell de govern recapta impostos (per exemple el central) i un altre gasta (per exemple el subcentral) es pot produir que el segon tendeixi a gastar perquè no ha de suportar el cost polític de pujar els impostos. Així mateix, quan un nivell de govern (per exemple el central) legisla i un altre suporta el cost (subcentral) el primer pot tendir a gastar perquè no suporta la despesa. En aquests estats, com el cas espanyol, cal aclarir les competències jurídiques i econòmiques per evitar ineficiències.

El dèficit públic i el seu finançament

A les economies occidentals, des de la IIGM les despeses han estat sovint superiors als ingressos generant el que anomenem dèficit públic. El dèficit públic genera una necessitat de finançament a l'Estat que es pot satisfer amb emissions de Deute Públic i/o mitjançant l'endeutament de l'Estat amb el Banc Central.

- *Banc Central*: aquesta opció ha estat la més utilitzada tradicionalment, però des de 1984 s'utilitzarà molt més l'emissió de deute públic, en especial, a partir de l'any 1994, quan

¹⁸ William Niskanen: http://en.wikipedia.org/wiki/William_A._Niskanen

¹⁹ Alberto Alesina (<http://www.economics.harvard.edu/faculty/alesina>)
Edward Glaeser (<http://www.economics.harvard.edu/faculty/glaeser>)
Bruce Sacerdote (<http://www.dartmouth.edu/~bsacerdo/>)

sorgeix la Llei que donarà plena autonomia al Banc d'Espanya respecte a l'Estat, que prohibeix al Banc d'Espanya la concessió de crèdits diferents als que puguin oferir altres institucions financeres a l'Estat o l'existència de descoberts (veure lliçó 9).

- *Deute públic*: és el conjunt de passius financers que l'Administració té amb el sector privat (persones, empreses, institucions, nacionals o estrangeres). El deute públic suposa l'existència d'un crèdit mitjançant un títol-valor entre el titular d'aquest títol i l'Estat (Tresor Públic). Per tant, és un mitjà alternatiu als impostos per finançar les despeses. A Espanya són conegudes les *letras*, *bonos* i *obligaciones del Tesoro Público*. Efectes del deute públic:
 - *Efecte expulsió o crowding-out*: és la substitució de l'activitat econòmica privada per la pública. El finançament del dèficit públic amb deute fa que els inversors privats dediquin recursos a la compra de deute (amb un tipus d'interès –rendiment– més alt que el de mercat) i no el dediqui a activitats en el sector privat. A més, l'increment del tipus d'interès, per captar capital, té un efecte negatiu sobre el consum i la inversió privada. Pels *neoclàssics (monetaristes)*²⁰ l'augment de la despesa pública finançada amb deute públic provoca un augment del tipus d'interès que disminueix la inversió privada, essent l'increment de la renda (efecte multiplicador de la despesa pública) menor a la reducció d'activitat privada i, per tant, l'endeutament és perjudicial. Pels *keynesians*, els efectes són contraris ja que la inversió privada no només depèn del tipus d'interès i amb els recursos obtinguts, l'Estat pot dinamitzar l'economia per l'efecte multiplicador de la inversió.
 - *La il·lusió del deute públic*: diversos economistes indiquen que els governs prefereixen finançar la despesa pública amb deute públic, i no amb impostos, perquè, en el primer cas, els ciutadans tenen la impressió que la despesa pública no els costa res; existeix una opacitat respecte als votants al traslladar la càrrega impositiva cap al futur.

Val a dir que existeixen unes empreses que acrediten la solvència del Deute dels Estats. Destaquen Standard & Poor's; Moody's; i Fitch.²¹ Així, aquestes empreses estudien el perfil de l'emissor de deute públic (risc polític, estructura econòmica del país, perspectives de creixement econòmic, flexibilitat de les polítiques monetària i fiscal, estoc de deute públic existent, liquiditat, etc) i fixen una qualificació. A Standard & Poor's, per exemple, la millor qualificació és "AAA", després "AA", després "A" fins a "D" (situació de fallida). Espanya, per exemple, té qualificació "AA" (com Estats Units o Xina); Alemanya,

²⁰http://es.wikipedia.org/wiki/Escuela_monetarista

²¹ Standard&Poor's: <http://www.standardandpoors.com/home/en/us>
Moody's: <http://www.moody.com/espana/mdcsPage.aspx?template=about&mdcsId=7>
Fitch: <http://www.fitchratings.es/>

Regne Unit, França, Canadà o Austràlia (“AAA”); Itàlia (“A”); Brasil, Rússia o Portugal (BBB), etc.²²

A Espanya, el problema del dèficit sembla més degut a una manca d’ingressos que a un excés de despesa (excepte en circumstàncies puntuals de forta crisi econòmica). La manca d’ingressos es deu en part a l’elevat nivell de frau fiscal, així com a les característiques del sistema tributari:

- Les empreses (especialment les grans) no tributen per beneficis al tipus teòric (del 30% en general i 25% a les PIMEs), sinó a un nivell del 10%.
- L’impost de patrimoni no s’ha aplicat recentment (ara tornarà per a l’exercici 2011).
- L’impost sobre successions pràcticament és zero a quasi totes les CCAA.
- L’estalvi tributa al 19-21%, molt menys que les rendes del treball (fins al 43% en IRPF).
- Les fortunes tributen a l’1% mitjançant les Societats d’inversió de capital variable (SICAV).

4.2. L'Estat i la seva presència a l'economia

Als països occidentals, l’Estat ha arribat a absorbir una part important de la renda nacional, oscil·lant entorn el 35% del PIB per a USA, Japó i un 60-65% a països com Suècia i Dinamarca. Si analitzem l’evolució de la despesa pública a Espanya, podem observar com mentre que el volum de despesa pública respecte al PIB, el 1960, era quasi un 20%, el 2008s’ha doblat. A la U.E., el 1960 era un 32% mentre que al 2008 era un 46,8%. Així, ha existit un gran creixement del volum de despesa pública a Espanya, per aproximar-nos a nivells similars als de la Unió Europea, que ha disminuït des de la segona meitat de la dècada de 1990.

Despesa Pública/PIB (%)	1960	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Espanya	19,8	41,0	43,7	47,8	39,1	38,4	45,0
UE-15	32,0	50,5	53,0	51,4	46,3	47,5	50,6
UE-27					45,3	46,9	50,3
Alemanya		50,0	45,1	56,1	45,4	47,2	46,6
Suècia		64,8	59,1	67,7	55,1	53,9	53,0
França					51,7	53,6	56,2
Regne Unit		45,0	39,9	45,0	39,1	44,1	50,6

Font: Eurostat

²² Aquestes empreses també qualifiquen el deute de les empreses. La seva errònia qualificació dels títols financers associats a hipoteques ha estat un dels elements més criticats en la recent crisi financera (veure lliçó 8). Existeix certa polèmica sobre la “neutralitat” a l’hora de valorar empreses i Estats (cobren per fer-ho!).

Despesa a Espanya:

En una primera classificació de la despesa a Espanya tenim en compte quina Administració gasta (classificació orgànica):

Despesa consolidada per administracions (*estructura orgànica*); any 2007

- Administració Central: 21,7%
 - Seguretat Social: 28,6%.
 - Comunitats Autònomes: 36,1%.
 - Corporacions Locals: 13,6%.
-

Font: IGAE

En la denominada classificació funcional tenim en compte l'ús de la despesa, és a dir, en què es gasta.

Despesa consolidada (*estructura funcional*):

Tipus de despesa no financera	% s/ total
Defensa, seguretat i justícia	8,0
Interessos deute públic	6,0
Protecció i promoció social: pensions, atur, vivenda, serveis socials	33,6
Sanitat	14,7
Educació	11,3
Actuacions econòmiques: ajuts als sectors productius	12,6
Altres	13,8
Total despeses no financeres (milions d'euros)	100,0

Font: IGAE.

Ingressos

Des de l'òptica dels ingressos, una variable que ens mostra l'esforç que realitzen els països per finançar el sector públic és la "pressió fiscal", definida com la recaptació de totes les administracions públiques (central, autonòmica i local) respecte al PIB. En una evolució per països observem una estabilització de la pressió fiscal, amb lleugeres pujades i baixades al cas espanyol, i una lleugera reducció al promig de països de la Unió Europea.

Ingressos/PIB (%)	1999	2001	2003	2005	2007	2010
Espanya	38,4	38,0	38,2	39,4	41,1	35,7
UE-16 (Euro)	46,7	45,4	45,1	44,9	45,5	44,6
UE-27	45,8	44,8	44,2	44,4	44,8	43,9
Alemanya	46,9	45,0	44,8	43,9	43,8	43,3
Itàlia	46,4	44,9	44,8	43,8	46,4	45,9
França	50,8	50,0	49,3	50,6	49,6	49,2
Suècia	58,9	56,1	54,4	55,8	54,5	52,8
Regne Unit	39,8	40,7	38,8	40,8	41,3	40,4

Ingressos a Espanya

Recursos no financers, Pressupost consolidat, 1996-2008:

Tipus de recurs	% s/ total		
	1996	2005	2008
Impostos directes (amb Seguretat Social)	63	72	73,0
Impostos indirectes	23	18	17,7
Taxes, preus i altres ingressos	3	2	1,7
Transferències corrents i ingressos patrimonials	10	7	6,1
Operacions de capital	1	1	1,5

Recursos tributaris de l'Estat, sense Seguretat Social, 1994-2008

	% sobre el total		
	1994	2001	2008
IRPF	43,3	33,1	38,1
I. Societats	9,6	15,7	23,9
IRPF no residents	--	0,8	2
I. Successions i donacions	0	0,8	0
I. Patrimoni i altres	0,3	0,3	0
IMPOSTOS DIRECTES	53,2	49,9	64,1
IVA	28,3	31,7	21,9
I. Especials	15,9	15,2	9,8
I. Transmissions patrimonials i AJD	0,4	0	0
I. Tràfic exterior	0,8	0,9	1,4
Altres*	0,1	0,8	1,3
IMPOSTOS INDIRECTES	45,5	48,6	34,4
TAXES I ALTRES	1,3	1,5	1,5
TOTAL	100	100	100

Font: BADESPE

Nota: Ingressos tributaris de l'Estat; no inclou ingressos de la Seguretat Social, règim foral de Navarra ni impostos cedits a les CCAA. La variació en el pes dels impostos entre els anys 2001 i 2008 és deguda a la cessió d'impostos, en entrar en vigor, l'any 2002, el Nou Sistema de Finançament Autonòmic. El IRPFNR es va introduir amb la reforma de l'any 1998.

Un cop analitzats les despeses i els ingressos, s'ha de considerar el saldo pressupostari, que anomenarem dèficit, si les despeses són majors que els ingressos i superàvit en cas contrari. Com que habitualment els Espats tenen dèficits, normalment usem sempre aquest terme per saber la situació de la "caixa" de l'Estat.

Dèficit de les Administracions Públiques (% s/PIB):

Any	Espanya	UE-27
1990	-4,1	
1992	-3,9	
1994	-6,0	
1996	-4,8	-2,6
1998	-3,2	-1,9
2000	-1,0	+0,6
2002	-0,5	-2,5
2004	-0,3	-2,9
2006	+2,0	-1,5
2007	+1,9	-0,9
2008	-4,2	-2,4
2009	-11,1	-6,8
2010	-9,2	-6,4

Font: Eurostat

Deute de les administracions Públiques (% s/PIB):

Any	Espanya	Europa	2010
1996	67,4	Regne Unit	80,0
1998	64,1	Bèlgica	96,8
2000	59,3	França	81,7
2002	52,5	Alemanya	83,2
2004	46,2	Itàlia	119,0
2006	39,6	Grècia	142,8
2008	39,8	Suècia	39,8
2009	53,3	Eurozona	85,3
2010	60,1	UE-27	80,0

Font: Eurostat

Tipus de Deute Públic:

- *LETRAS*: venciment igual o inferior a 18 mesos (curt termini).

A 3 mesos: 0,369% (gener 2010); 1,804% (gener 2011)

A 6 mesos: 0,467% (gener 2010); 2,597% (gener 2011)

A 12 mesos: 0,836% (gener 2010); 2,947% (gener 2011)

A 18 mesos: 3,367% (gener 2011)

- *BONOS*: venciment a mig i llarg termini (3 ó 5 anys).

A 3 anys: 2,138% (gener 2010); 3,717% (gener 2011)

A 5 anys: 2,839% (gener 2010); 4,542% (gener 2011)

- *OBLIGACIONES*: venciment a 10, 15 i 30 anys.

A 10 anys: 3,887% (gener 2010); 5,446% (gener 2011)

A 15 anys: 4,258% (gener 2010); 5,953% (gener 2011)

A 30 anys: 4,849% (gener 2010); 5,488% (gener 2011)

Val a dir que el rendiment del Deute Públic està relacionat amb els tipus d'interès bancaris existents. Així, no és d'estranyar la davallada recent. Ara bé, el rendiment de les lletres del tresor era del 14,5% (1989); 10,3% (1995); 5,1% (2000); 4,7% (2008); 0,9% (2009).